Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2017. gada 21. septembrī*

Apelācija – Aizliegtas vienošanās – Itālijas betona stiegru ražotāji – Cenu noteikšana, kā arī ražošanas un pārdošanas ierobežošana un kontrole – EOTKL 65. panta pārkāpums – Sākotnējā nolēmuma atcelšana Eiropas Savienības Vispārējā tiesā – Lēmums, kas atkārtoti pieņemts, pamatojoties uz Regulu (EK) Nr. 1/2003 – Jauna paziņojuma par iebildumiem neizdošana – Uzklausīšanas nerīkošana pēc sākotnējā lēmuma atcelšanas

Lieta C-88/15 P

par apelācijas sūdzību atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 56. pantam, ko 2015. gada 20. februārī iesniedza

Ferriere Nord SpA, reģistrēta Osopo [*Osoppo*] (Itālija), ko pārstāv *W. Viscardini* un *G. Donà*, *avvocati*,

apelācijas sūdzības iesniedzēja,

otra lietas dalībniece –

Eiropas Komisija, ko pārstāv *L. Malferrari* un *P. Rossi*, pārstāvji, kuriem palīdz *M. Moretto*, *avvocato*, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāja pirmajā instancē.

TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs E. Juhāss [*E. Juhász*], tiesneši K. Vajda [*C. Vajda*] (referents) un K. Likurgs [*C. Lycourgos*],

ģenerāladvokāts N. Vāls [*N. Wahl*],

sekretāre V. Džakobo-Peironnela [*V. Giacobbo-Peyronnel*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2016. gada 20. oktobra tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2016. gada 8. decembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – itāļu.

Spriedums

1 Ar apelācijas sūdzību *Ferriere Nord SpA* lūdz atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2014. gada 9. decembra spriedumu *Ferriere Nord*/Komisija (T-90/10, nav publicēts, turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums", EU:T:2014:1035), ar kuru šī tiesa noraidīja tās prasību atcelt Komisijas 2009. gada 30. septembra lēmumu C(2009) 7492, galīgā redakcija, par EOTK Līguma 65. panta pārkāpumu (COMP/37.956 – Betona stiegras – atkārtota pieņemšana; turpmāk tekstā – "2009. gada 30. septembra lēmums"), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas 2009. gada 8. decembra lēmumu C(2009) 9912, galīgā redakcija (turpmāk tekstā – "lēmums par grozījumiem"), (2009. gada 30. septembra lēmums, kurā ar lēmumu par grozījumiem ir izdarīti grozījumi, turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums").

Tiesvedības priekšvēsture un apstrīdētais lēmums

2 Tiesvedības priekšvēsture ir izklāstīta pārsūdzētā sprieduma 16.–22. punktā.

"16 No 2000. gada oktobra līdz decembrim Komisija saskaņā ar EOTKL 47. pantu veica pārbaudes Itālijas uzņēmumos, kas ražo betona stiegras, un Itālijas melnās metalurģijas uzņēmumu apvienībā [*Federacciai*]. Tāpat tā saskaņā ar EOTKL 47. pantu tiem nosūtīja informācijas pieprasījumus.

17. 2002. gada 26. martā Komisija uzsāka administratīvo procesu un izvirzīja iebildumus saskaņā ar EOTKL 36. pantu (turpmāk tekstā – "paziņojums par iebildumiem"). [*Ferriere Nord*] 2002. gada 31. maijā iesniedza rakstveida apsvērumus par paziņojumu par iebildumiem. Uzklausīšana notika 2002. gada 13. jūnijā.

18. 2002. gada 12. augustā Komisija izvirzīja papildu iebildumus, kas bija adresēti sākotnējā paziņojuma par iebildumiem adresātēm (turpmāk tekstā – "paziņojums par papildu iebildumiem"). Paziņojumā par papildu iebildumiem, kas balstīts uz Padomes 1962. gada 6. februāra Regulas Nr. 17, Pirmā Regula par [EKL 81. un 82.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.), 19. panta 1. punktu, Komisija izskaidroja savu nostāju attiecībā uz procedūras turpināšanu pēc EOTK līguma darbības beigām. [*Ferriere Nord*] iesniedza rakstveida apsvērumus 2002. gada 20. septembrī, un otrā uzklausīšana, klātesot dalībvalstu pārstāvjiem, notika 2002. gada 30. septembrī.

19. Procesa beigās Komisija pieņēma 2002. gada 17. decembra Lēmumu C(2002) 5087, galīgā redakcija, par EOTKL 65. panta piemērošanas procedūru (COMP/37.956 – Betona stiegras) (turpmāk tekstā – "2002. gada lēmums"), kurā tā konstatēja, ka uzņēmumi, kuriem tas ir adresēts, ir īstenojuši vienotu, sarežģītu un ilgstošu tādu aizliegto vienošanos Itālijas betona stiegru stieņos vai ruļļos tirgū, kuras mērķis vai sekas bija cenu noteikšana un kuru dēļ tāpat notika saskaņota ražošanas vai pārdošanas ierobežošana vai kontrolēšana, kas ir pretrunā EOTKL 65. panta 1. punktam. Komisija šajā lēmumā uzlika [*Ferriere Nord*] naudas sodu 3,57 miljonu euro apmērā.

20. 2003. gada 10. martā [*Ferriere Nord*] par 2002. gada lēmumu cēla prasību Vispārējā tiesā. Ar 2007. gada 25. oktobra spriedumu *Ferriere Nord*/Komisija (T-94/03, [nav publicēts, EU:T:2007:320]) Vispārējā tiesa atcēla 2002. gada lēmumu. Vispārējā tiesa norādīja, ka, ņemot vērā tostarp to, ka 2002. gada lēmumā nebija nekādas atsauces uz Regulas Nr. 17 3. pantu un 15. panta 2. punktu, šis lēmums bija balstīts tikai uz EOTKL 65. panta 4. un 5. punktu [..]. Tā kā šīs tiesību normas zaudēja spēku 2002. gada 23. jūlijā, Komisija vairs nevarēja smelties kompetenci no tām, lai konstatētu EOTKL 65. panta 1. punkta pārkāpumu un uzliktu naudas sodu uzņēmumiem, kas piedalījušies minētajā pārkāpumā, jo tās nebija spēkā 2002. gada lēmuma pieņemšanas brīdī.

21. Ar 2008. gada 30. jūnija vēstuli Komisija informēja [*Ferriere Nord*] un pārējos attiecīgos uzņēmumus par savu nodomu atkārtoti pieņemt lēmumu, grozot juridisko pamatu salīdzinājumā ar to, kuru tā bija izvēlējusies 2002. gada lēmumam. Komisija turklāt precizēja, ka, ņemot vērā spriedumu, ar kuriem atcelts 2002. gada lēmums, ierobežoto piemērojamību, atkārtoti pieņemtais lēmums tiks balstīts uz paziņojumā par iebildumiem un paziņojumā par papildu iebildumiem sniegtajiem pierādījumiem. Attiecīgajiem uzņēmumiem tika piešķirts termiņš apsvērumu iesniegšanai, un [*Ferriere Nord*] iesniedza savus komentārus pa faksu 2008. gada 1. augustā.

22. Ar 2008. gada 24. jūlija un 25. septembra, 2009. gada 13. marta, 30. jūnija un 27. augusta faksiem Komisija lūdza [*Ferriere Nord*] informāciju par uzņēmuma akcionāriem un finansiālo stāvokli. [*Ferriere Nord*] atbildēja uz šiem informācijas pieprasījumiem ar attiecīgi 2008. gada 1. augusta un 1. oktobra un 2009. gada 18. marta, 1. jūlija un 8. septembra e-pastiem."

3 2009. gada 30. septembra lēmumā Komisija tostarp uzskatīja, ka Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā tai ir ļauts pēc 2002. gada 23. jūlija konstatēt un uzlikt sodu par aizliegto vienošanos īstenošanu nozarēs, kas ietilpst EOTK līguma piemērošanas jomā *ratione materiae* un *ratione temporis*. Tā norādīja, ka šis lēmums tika pieņemts atbilstoši EK līguma, kā arī minētās regulas procesuālajiem noteikumiem un ka materiāltiesiskās tiesību normas, kas vairs nebija spēkā akta pieņemšanas datumā, varēja tikt piemērotas atbilstoši principiem, kas reglamentē noteikumu pēctecību laikā, ar nosacījumu, ka tiek piemērots vispārējais *lex mitior* princips.

4 2009. gada 30. septembra lēmuma 1. pantā tostarp ir noteikts, ka, laikā no 1993. gada 1. aprīļa līdz 2000. gada 4. jūlijam piedaloties tāda turpināta nolīguma īstenošanā un/vai saskaņotās darbībās saistībā ar betona stiegrām stieņos vai ruļļos, kuru mērķis un/vai sekas bija cenu noteikšana un ražošanas vai pārdošanas ierobežošana un/vai kontrolēšana kopējā tirgū, *Ferriere Nord* ir pārkāpusi EOTKL 65. panta 1. punktu. Komisija šā lēmuma 2. pantā uzlika *Ferriere Nord* naudas sodu 3,57 miljonu euro apmērā.

5 Ar 2009. gada 20. un 23. novembrī nosūtītajām vēstulēm 8 no 11 sabiedrībām, kurām bija adresēts 2009. gada 30. septembra lēmums, tostarp *Ferriere Nord*, norādīja Komisijai, ka šā lēmuma, kāds tas ticis paziņots adresātiem, pielikumā nebija iekļautas tabulas, kurās būtu atspoguļotas cenu izmaiņas.

6 2009. gada 8. decembrī Komisija pieņēma lēmumu par grozījumiem, kura pielikumā tika iekļautas trūkstošās tabulas un kurā bija labotas numurētās atsauces uz šīm tabulām 8 zemsvītras piezīmēs. Lēmums par grozījumiem tika paziņots *Ferriere Nord* 2009. gada 9. decembrī.

Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums

7 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2010. gada 19. februārī, *Ferriere Nord* cēla prasību, kurā galvenokārt lūdza atcelt apstrīdēto lēmumu un pakārtoti – atcelt šo pašu lēmumu daļā un samazināt naudas soda apmēru.

8 Savas prasības pamatojumam *Ferriere Nord* izvirzīja desmit pamatus par, pirmkārt, Komisijas kompetences neesamību, otrkārt, jauna paziņojuma par iebildumiem iepriekšēju nenosūtīšanu, treškārt, uzklausīšanas amatpersonas veiktas uzklausīšanas nerīkošanu, ceturtkārt, galīgā ziņojuma pieņemšanu pēc apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, piektkārt, teksta pieņemšanu bez pielikumiem, kas tajā minēti, sestkārt, par juridiskām kļūdām faktu vērtējumā, septītkārt, naudas soda apmēra nesamērīgumu salīdzinājumā ar aizliegtās vienošanās smagumu un ilgumu, astotkārt, naudas soda apmēra palielināšanas saistībā ar recidīvu prettiesiskumu, devītkārt, tādu atbildību mīkstinošu apstākļu

neatzīšanu, kas nav tie, kuri ir paredzēti Komisijas Paziņojumā par atbrīvojumu no sodanaudas un sodanaudas samazināšanu karteļu gadījumos (OV 1996, C 207, 4. lpp.), un, desmitkārt, šī paziņojuma kļūdainu piemērošanu.

9 Ar pārsūdzēto spriedumu Vispārējā tiesa samazināja *Ferriere Nord* uzlikto naudas sodu līdz 3 421 440 euro un pārējā daļā tās prasību noraidīja.

10 Ar dokumentu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2014. gada 20. decembrī, *Ferriere Nord* lūdza Vispārējo tiesu izdarīt labojumu pārsūdzētā sprieduma 420. punktā, bet to Vispārējā tiesa noraidīja ar 2015. gada 13. marta rīkojumu *Ferriere Nord*/Komisija (T-90/10 REC, nav publicēts, EU:T:2015:173).

Lietas dalībnieku prasījumi Tiesā

11 Apelācijas sūdzībā *Ferriere Nord* lūdz Tiesu:

– galvenokārt, atcelt pārsūdzēto spriedumu, ciktāl ar to ir noraidīta galvenā prasība, kas izvirzīta prasībā lietā T-90/10, un līdz ar to atcelt apstrīdēto lēmumu;

– pakārtoti, atcelt pārsūdzēto spriedumu, ciktāl ar to noraidīta pakārtotā prasība, ko tā izvirzījusi prasībā lietā T-90/10, un līdz ar to atcelt apstrīdēto lēmumu daļā un noteikt lielāku *Ferriere Nord* uzliktā naudas soda apmēra samazinājumu, un

– piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus abās instancēs.

12 Komisijas prasījumi Tiesai ir šādi:

– noraidīt apelācijas sūdzību, un

– piespriest *Ferriere Nord* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Par lūgumu atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu

13 Tiesvedības mutvārdu daļa tika pabeigta 2016. gada 8. decembrī pēc ģenerāladvokāta secinājumu nolasīšanas. Ar 2017. gada 27. janvāra vēstuli, kas tajā pašā dienā iesniegta Tiesas kancelejā, Komisija lūdza Tiesu izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu un pievienot lietas materiāliem faktiskos apstākļus, kas izklāstīti tās lūgumā, kā arī tā pielikumā esošos dokumentus.

14 Šī lūguma pamatojumam Komisija būtībā apgalvoja, ka Tiesai nav pietiekami izskaidroti faktiskie apstākļi, kas attiecas uz uzklausīšanu 2002. gada 13. jūnijā un 30. septembrī, uz kuriem ģenerāladvokāts ir balstījis savus secinājumus, jo lietas dalībnieki neesot konkrēti apsprieduši šos apstākļus.

15 Tiesas Reglamenta 83. pantā Tiesai jebkurā brīdī ir atļauts pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu, tostarp, ja lieta ir jāizskata, pamatojoties uz kādu tiesību argumentu, kuru lietas dalībnieki nav apsprieduši.

16 Tomēr ir jāatgādina, ka apelācijas priekšmets principā ir noteikts ar lietas dalībnieku izvirzītajiem pamatiem un argumentiem. Šajā lietā lietas dalībniekiem ir bijusi iespēja pietiekami apspriest šos pamatus un argumentus savos procesuālajos rakstos un kopējā 2016. gada 20. oktobra tiesas sēdē lietās no C-85/15 P līdz C-89/15 P.

17 Līdz ar to Tiesa, uzklausījusi ģenerāladvokātu, uzskata, ka nav pamata izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu.

Par apelācijas sūdzību

18 Savas apelācijas sūdzības pamatošanai *Ferriere Nord* izvirza deviņus pamatus par, pirmkārt, acīmredzamu faktu un pierādījumu sagrozīšanu, acīmredzamu pretrunu apstrīdētajā lēmumā nekonstatēšanu, kā arī noteikumu par pierādīšanas pienākumu pārkāpumu, otrkārt, Regulas Nr. 1/2003 27. panta pārkāpumu saistībā ar jauna paziņojuma par iebildumiem nenosūtīšanu, tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu, faktu un pierādījumu sagrozīšanu, tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, pamatojuma neesamību, kā arī tiesību tikt uzklausītam uzklausīšanas amatpersonas klātbūtnē pārkāpumu, treškārt, Komisijas iekšējā reglamenta pārkāpumu, ceturtkārt, *Ferriere Nord* dalības aizliegtās vienošanās īstenošanā ilgumu un juridiskām kļūdām faktu vērtējumā, pierādījumu sagrozīšanu, vispārējo tiesību principu pierādīšanas pienākuma jomā un *in dubio pro reo* pārkāpumu, kā arī pretrunām pamatojumā, piektkārt, samērīguma principa pārkāpumu, nosakot *Ferriere Nord* uzliktā naudas soda pamatsummu, ņemot vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu, vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, kā arī pamatojuma neesamību, sestkārt, acīmredzamu kļūdu *Ferriere Nord* uzliktā naudas soda apmēra aprēķinā vai acīmredzamu neprecizitāti tā samazināšanā, kļūdainu neierobežotas kompetences izmantošanu, kā arī pamatojuma neesamību, septītkārt, naudas soda pamatsummas nelikumīgu palielināšanu par atkārtotu pārkāpumu tiesību uz aizstāvību pārkāpuma dēļ, astotkārt, naudas soda pamatsummas nelikumīgu palielināšanu par atkārtotu pārkāpumu pagājušā laika dēļ, kā arī, devītkārt, naudas soda pamatsummas nelikumīgu palielināšanu par atkārtotu pārkāpumu samērīguma principa pārkāpuma dēļ.

Par otro pamatu

Lietas dalībnieku argumenti

19 Otrajā pamatā, kas ir jāizskata vispirms, *Ferriere Nord* uzskata, ka Vispārējā tiesa, secinot, ka Komisijai pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas tai nebija jānosūta jauns paziņojums par iebildumiem, ir pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā.

20 Pirmkārt, *Ferriere Nord* aicina Tiesu izvērtēt konstatējuma pārsūdzētā sprieduma 121. punktā pamatotību, saskaņā ar kuru princips *tempus regit actum* ir jāinterpretē tikai tādējādi, ka procesuāls dokuments ir jāpieņem, pamatojoties uz tā pieņemšanas datumā spēkā esošu noteikumu. *Ferriere Nord* uzskata, ka šī interpretācija ir kļūdaina, jo paziņojums par iebildumiem, kas pieņemts, pamatojoties uz EOTKL 36. pantu, nevar būt pamatā apstrīdētajam lēmumam, kurš pieņemts, pamatojoties uz Regulu Nr. 1/2003.

21 *Ferriere Nord* uzskata, ka pēc 2007. gada 25. oktobra sprieduma *Ferriere Nord*/Komisija (T-94/03, nav publicēts, EU:T:2007:320) bija jāpieņem jauns paziņojums par iebildumiem, kas būtu uzskatāms par pareizu 2002. gada 15. oktobra sprieduma *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P, EU:C:2002:582) piemērošanu, jo tā 73. punktā Tiesa nosprieda, ka Savienības tiesību akta atcelšana obligāti neietekmē sagatavošanas aktus un atceltā akta aizstāšanai paredzētā procedūra principā var tikt atsākta tieši tajā posmā, kad ir pieļauts pārkāpums. Proti, izmantojot terminus "obligāti neietekmē" un "principā", Tiesa neesot izslēgusi, ka, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus, procedūra var atsākties pirms posma, kad pieļauts pārkāpums, kura dēļ akts ir atcelts.

22 Otrkārt, *Ferriere Nord* norāda, ka esot sagrozīti fakti un pierādījumi, kā arī esot pārkāpts tiesiskās paļāvības princips, jo vairāki dati vēstulē, ko tai bija nosūtījusi Komisija, esot radījuši tās tiesisko paļāvību par to, ka tiks pieņemts jauns paziņojums par iebildumiem.

23 Treškārt, tā norāda, ka, pretēji tam, ko pārsūdzētajā spriedumā ir noteikusi Vispārējā tiesa, bija jāpieņem jauns paziņojums par iebildumiem, jo tas nebūtu identisks [esošajam] paziņojumam par iebildumiem. Šajā ziņā tā tostarp norāda uz atšķirību starp attiecīgajām norādēm uz Itālijas tirgu un uz kopējo tirgu 2002. gada lēmuma un apstrīdētā lēmuma rezolutīvajās daļās.

24 Turklāt *Ferriere Nord* atsaucas uz Regulas Nr. 1/2003 27. panta, kā arī Komisijas 2004. gada 7. aprīļa Regulas (EK) Nr. 773/2004 par lietas izskatīšanu saskaņā ar [LESD 101.] un [102]. pantu, ko vada Komisija (OV 2004, L 123, 18. lpp.), 11. un 12. panta pārkāpumu, ciktāl pārsūdzētā sprieduma 148. punktā Vispārējā tiesa nosprieda, ka, tā kā nebija jaunu iebildumu, Komisijai nebija pienākuma rīkot jaunu uzklausīšanu uzklausīšanas amatpersonas klātbūtnē.

25 Komisija uzskata par nepieņemamiem *Ferriere Nord* pirmkārt izvirzītos argumentus, jo ar tiem pārsūdzētais spriedums netiekot skaidri apstrīdēts, bet gan tikai tiekot lūgts Tiesai sniegt paskaidrojumus par to, vai saskaņā ar Regulu Nr. 1/2003 pieņemts lēmums var tikt balstīts uz paziņojumu par iebildumiem, kurš ir pieņemts, pamatojoties uz EOTK līgumu.

26 Pēc būtības Komisija apgalvo, ka Vispārējā tiesa, atbildot uz argumentu par vajadzību, lai sagatavojoša tiesību akta un galīgā tiesību akta juridiskais pamats sakristu, pārsūdzētā sprieduma 118.–122. punktā tā neesot kļūdaini pārāk šauri piemērojusi principu *tempus regit actum*, bet no tā esot izdarījusi pareizus secinājumus, proti, ka, tā kā pārkāpums 2002. gada lēmumā tika pieļauts tā pieņemšanas datumā, šā lēmuma atcelšana nav ietekmējusi sagatavojošu aktu spēkā esamību, un tādēļ Komisijai neesot bijis jānosūta *Ferriere Nord* jauns paziņojums par iebildumiem.

27 Komisija uzskata, ka *Ferriere Nord* otrkārt izvirzītie argumenti arī ir nepieņemami. Pirmkārt, tiesiskās paļāvības pārkāpums esot jauns pamats. Otrkārt, formāli atsaucoties uz sagrozīšanu, *Ferriere Nord* patiesībā vēloties panākt jaunu faktu vērtējumu.

28 Katrā ziņā Komisija uzstāj, ka no Komisijas sūtījumos *Ferriere Nord* minētajiem datiem, lasot tos to kontekstā, izriet, ka no tiem, kā Vispārējā tiesa to norādījusi pārsūdzētā sprieduma 127. un 128. punktā, nevarēja rasties tiesiskā paļāvība par to, ka tiks nosūtīts jauns paziņojums par iebildumiem. Līdz ar to Vispārējā tiesa minētā sprieduma 126. punktā pamatoti un nesagrozot faktus ir secinājusi, ka *Ferriere Nord* nevar atsaukties uz šādu tiesisko paļāvību.

29 Runājot par treškārt izvirzīto argumentu pieņemamību, Komisija apgalvo, ka *Ferriere Nord* norāda dažus pārsūdzētā sprieduma punktus, neizvirzot precīzu argumentu, lai pamatotu kļūdu, kas būtu saistīta ar jauna paziņojuma par iebildumiem nenosūtīšanas nesankcionēšanu.

30 Pēc būtības Komisija atsaucas uz pārsūdzētā sprieduma 143. un 144. punktu, kuros Vispārējā tiesa esot uzsvērusi, ka nav pamatots arguments, saskaņā ar kuru, lai varētu noteikt, vai aizliegtā vienošanās varēja skart tirdzniecību starp dalībvalstīm, esot bijis jānosūta jauns paziņojums par iebildumiem, jo šis jautājums bija izvirzīts paziņojumā par papildu iebildumiem. Turklāt *Ferriere Nord* esot balstījusies uz kļūdainu pieņēmumu, ka apstrīdētajā lēmumā sods ir uzlikts par citu pārkāpumu, nevis to, par kuru sods bija uzlikts 2002. gada lēmumā. Proti, no apstrīdētā lēmuma satura izrietot, ka pārmestais pārkāpums ir aizliegta vienošanās, kas aptver visu Itālijas tirgu, proti, būtisku kopējā tirgus daļu, un tātad ir aizliegta ar EOTKL 65. panta 1. punktu.

31 Komisija uzskata, ka arguments par jaunas uzklausīšanas nerīkošanu uzklausīšanas amatpersonas klātbūtnē ir formulēts pārāk vispārīgi un neprecīzi, lai būtu pieņemams. Pēc būtības tā norāda, ka *Ferriere Nord* neapstrīd Vispārējās tiesas secinājumu, ka šāda uzklausīšana būtu bijusi vajadzīga tikai tad, ja būtu nosūtīts jauns paziņojums par iebildumiem. Tomēr Vispārējā tiesa esot izslēgusi šāda jauna paziņojuma nepieciešamību.

Tiesas vērtējums

32 Runājot par *Ferriere Nord* pirmkārt izvirzītajiem argumentiem, ir jānoraida Komisijas izvirzītā iebilde par nepieņemamību. Proti, no apelācijas sūdzības skaidri izriet, ka *Ferriere Nord* ne vien lūdz paskaidrojumus Tiesai par uzdoto jautājumu, bet cenšas pierādīt, ka Vispārējā tiesa, tostarp pārsūdzētā sprieduma 121. punktā uzskatīdama, ka pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas nebija jāizdod jauns paziņojums par iebildumiem, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā. Tāpat, pretēji tam, ko apgalvo Komisija, *Ferriere Nord* arguments par to, ka nav sarīkota uzklausīšana uzklausīšanas amatpersonas klātbūtnē, ir pietiekami precīzs, lai būtu pieņemams, jo apelācijas sūdzībā ir minētas gan Savienības tiesību normas, ko Vispārējā tiesa esot pārkāpusi šajā saistībā, gan pārsūdzētā sprieduma punkts, kurā šis pārkāpums esot pieļauts.

33 Attiecībā uz *Ferriere Nord* argumentiem pēc būtības par jauna paziņojuma par iebildumiem neizdošanu un uzklausīšanas nesarīkošanu uzklausīšanas amatpersonas klātbūtnē ir jāatgādina, ka tās procedūras ietvaros, kuras beigās tika pieņemts 2002. gada lēmums, Komisija 2002. gada 26. martā attiecīgajiem uzņēmumiem, tostarp *Ferriere Nord*, nosūtīja paziņojumu par iebildumiem atbilstoši EOTKL 36. pantam. Ar šo paziņojumu saistītā uzklausīšana notika 2002. gada 13. jūnijā. Pēc EOTK līguma darbības izbeigšanās Komisija, pamatojoties uz Regulas Nr. 17 19. panta 1. punktu, 2002. gada 12. augustā minētajiem uzņēmumiem nosūtīja paziņojumu par papildu iebildumiem, kurā tā izskaidroja savu nostāju saistībā ar šo juridiskā pamata grozīšanu un aicināja šos uzņēmumus paziņot savus uzskatus par minētajiem papildu iebildumiem. Uzklausīšana notika 2002. gada 30. septembrī, piedaloties dalībvalstu pārstāvjiem.

34 Pēc 2002. gada lēmuma atcelšanas Komisija ar 2008. gada 30. jūnija vēstuli informēja *Ferriere Nord* un citus attiecīgos uzņēmumus par savu nodomu atkārtoti pieņemt šo lēmumu, pamatojoties uz Regulu Nr. 1/2003 kā juridisko pamatu, atbilstoši šajā regulā paredzētajiem procesuālajiem noteikumiem.

35 Ņemot vērā šo procesuālo norisi, ir jāpārbauda, vai – kā apgalvo *Ferriere Nord* un pretēji tam, ko pārsūdzētā sprieduma 144. un 148. punktā nospriedusi Vispārējā tiesa, – Komisijai pēc 2002. gada lēmuma atcelšanas bija pienākums izdot jaunu paziņojumu par iebildumiem, kā arī organizēt jaunu uzklausīšanu.

36 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru procesuālās tiesību normas parasti ir jāpiemēro kopš datuma, kad tās stājas spēkā (spriedumi, 2011. gada 29. marts, *ArcelorMittal Luxembourg*/Komisija un Komisija/*ArcelorMittal Luxembourg* u.c., C-201/09 P un C-216/09 P, EU:C:2011:190, 75. punkts un tajā minētā judikatūra; 2011. gada 29. marts, *ThyssenKrupp Nirosta*/Komisija, C-352/09 P, EU:C:2011:191, 88. punkts, kā arī 2012. gada 11. decembris, Komisija/Spānija, C-610/10, EU:C:2012:781, 45. punkts), pat procesā, kas ir uzsākts pirms šī datuma, bet kas turpinās pēc tā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 11. decembris, Komisija/Spānija, C-610/10, EU:C:2012:781, 47. punkts).

37 Šajā lietā, tā kā apstrīdētais lēmums tika pieņemts, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 7. panta 1. punktu un 23. panta 2. punktu, process, kura beigās tika pieņemts šis lēmums, bija jāveic saskaņā ar šo regulu, kā arī Regulu Nr. 773/2004, kas ir Regulas Nr. 1/2003 juridiskais pamats (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 29. marts, *ThyssenKrupp Nirosta*/Komisija, C-352/09 P, EU:C:2011:191, 90. punkts), lai gan šis process tika uzsākts, pirms Regula Nr. 1/2003 stājās spēkā.

38 Līdz ar to Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 121. punktā, ciktāl tā tiesību aktu piemērošanu laikā reglamentējošus principus, saskaņā ar kuriem procesuālās tiesību normas parasti ir jāpiemēro kopš datuma, kad tās stājas spēkā, ir interpretējusi tādējādi, ka, runājot par apstrīdēto lēmumu, kas pieņemts, pamatojoties uz Regulu Nr. 1/2003, sagatavojošie akti bija jāpieņem, pamatojoties uz to pieņemšanas datumā spēkā esošajiem procesuālajiem tiesību aktiem, proti, EOTKL 36. panta 1. punktu – attiecībā uz paziņojumu par iebildumiem – un Regulas Nr. 17 19. panta 1. punktu – attiecībā uz paziņojumu par papildu iebildumiem, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

39 Tomēr ir jāizvērtē, vai sagatavojošie akti, ko Komisija pieņēmusi, lai pieņemtu 2002. gada lēmumu, var tikt uzskatīti par līdzvērtīgiem tiem, kas ir paredzēti Regulās Nr. 1/2003 un Nr. 773/2004. Ja tas tā būtu, Komisijai nevarētu tikt pārmests, ka tā nav atkārtoti tos pieņēmusi pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas.

40 Runājot par paziņojuma par iebildumiem izdošanu, Regulas Nr. 773/2004 10. panta 1. un 2. punktā, lasot tos kopsakarā ar Regulas Nr. 1/2003 27. panta 1. punktu, ar ko tas tiek īstenots, ir paredzēts, ka pirms lēmuma pieņemšanas, tostarp saskaņā ar šīs pēdējās minētās regulas 7. pantu, Komisijai ir jānosūta attiecīgajiem lietas dalībniekiem paziņojums par iebildumiem, lai tie varētu paziņot savu viedokli tās noteiktajā termiņā.

41 Tomēr, kā pārsūdzētā sprieduma 123. un 124. punktā būtībā ir norādījusi Vispārējā tiesa, šajā gadījumā Komisija jau bija nosūtījusi attiecīgajiem uzņēmumiem paziņojumu par iebildumiem un paziņojumu par papildu iebildumiem un salīdzinājumā ar šiem paziņojumiem apstrīdētajā lēmumā pret *Ferriere Nord* netika izvirzīti jauni fakti, ne arī būtiski mainīti pierādījumi par pārmestajiem pārkāpumiem. Turklāt, kā secinājumu 53. punktā ir uzsvēris ģenerāladvokāts, nav nekādas lielas atšķirības satura ziņa starp paziņojumu par iebildumiem, kas izdots atbilstoši EOTK līguma sistēmai, un paziņojumu par iebildumiem, kas izdots saskaņā ar Regulām Nr. 17 un Nr. 1/2003. Līdz ar to nebija jānosūta jauns paziņojums par iebildumiem.

42 Šajā ziņā Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 73. punktā pamatoti ir atsaukusies uz 2002. gada 15. oktobra spriedumu *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P, EU:C:2002:582), kurā ir atgādināts, ka Savienības tiesību akta atcelšana obligāti neietekmē sagatavošanas aktus un atceltā akta aizstāšanai paredzētā procedūra principā var tikt atsākta tieši tajā posmā, kad ir pieļauts pārkāpums.

43 Proti, kā pārsūdzētā sprieduma 119. punktā ir konstatējusi Vispārējā tiesa, 2002. gada lēmums tika atcelts tādēļ, ka Komisijas kompetencē nebija tā pieņemšana, pamatojoties uz EOTK līguma noteikumiem, kas vairs nebija spēkā šā lēmuma pieņemšanas datumā, un tādēļ pārkāpums ir noticis tieši šajā datumā. Līdz ar to šī atcelšana neietekmē paziņojumu par iebildumiem, ne arī paziņojumu par papildu iebildumiem.

44 Līdz ar to Vispārējā tiesa, pārsūdzētā sprieduma 122. punktā nospriežot, ka Komisijai nebija pienākuma izdot jaunu paziņojumu par iebildumiem, nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

45 Tomēr, kā secinājumu 55. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, saskaņā ar Regulas Nr. 773/2004 12. pantu Komisijai tiem lietas dalībniekiem, kuriem tā ir adresējusi paziņojumu par iebildumiem, ir jādod iespēja sīki izklāstīt savus argumentus uzklausīšanas laikā, ja tie to lūdz savos rakstveida apsvērumos. Līdz ar to, tā kā 2002. gada lēmuma atcelšana – kā izriet no šā sprieduma 43. punkta – nav ietekmējusi paziņojumu par iebildumiem un paziņojumu par papildu iebildumiem, ir jāizvērtē, vai Komisija ir devusi attiecīgajiem lietas dalībniekiem iespēju sīkāk izklāstīt savus argumentus uzklausīšanas laikā, kas būtu sarīkota atbilstoši Regulu Nr. 1/2003 un Nr. 773/2004 procesuālajām prasībām, kā tas tai bija jādara.

46 Šajā saistībā ir jāatgādina, ka atbilstoši procesuālajai sistēmai, kas izveidota ar Regulu Nr. 1/2003 un kas paskaidrota Regulā Nr. 773/2004, pēdējās minētās regulas 14. panta 3. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstu konkurences iestādes tiek aicinātas piedalīties uzklausīšanā, kas notiek pēc paziņojuma par iebildumiem izsniegšanas pēc tā adresātu pieprasījuma.

47 Runājot par uzklausīšanas sēdēm, kas notikušas 2002. gadā, dalībvalstu pārstāvji nav piedalījušies 2002. gada 13. jūnijā rīkotajā uzklausīšanā, jo šāda dalība nebija paredzēta tobrīd spēkā esošajā EOTK līgumā. Nav strīda par to, ka šī uzklausīšana attiecās uz lietas būtību, proti, rīcību, ko Komisija pārmeta paziņojuma par iebildumiem adresātiem uzņēmumiem. Tas tostarp izriet no apstrīdētā lēmuma 379.–382. punkta un ir apstiprināts Vispārējās tiesas 2014. gada 9. decembra sprieduma *Alfa*

Acciai/Komisija (T-85/10, nav publicēts, EU:T:2014:1037), kā arī 2014. gada 9. decembra sprieduma *Ferriera Valsabbia* un *Valsabbia Investimenti*/Komisija (T-92/10, nav publicēts, EU:T:2014:1032) 148. punktā.

48 Turpretī 2002. gada 30. septembra uzklausīšana, uz kuru dalībvalstu pārstāvji tika uzaicināti atbilstoši EK līguma noteikumiem, kas bija piemērojami turpmāk, it īpaši atbilstoši Komisijas 1998. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 2842/98 par pušu uzklausīšanu dažu procedūru gaitā saskaņā ar [EK līguma 81. un 82.] pantu (OV 1998, L 354, 18. lpp.) 11. panta 2. punktam, attiecās uz paziņojuma par papildu iebildumiem priekšmetu, proti, uz EOTK līguma darbības beigu tiesiskajām sekām saistībā ar procesa turpināšanu. Tas izriet, pirmkārt, no šī paziņojuma, kurā tā adresāti ir skaidri aicināti paziņot savu viedokli par minētajiem papildu iebildumiem. Otrkārt, Komisija apstrīdētā lēmuma 382. punktā ir norādījusi, ka tā neuzskata par vajadzīgu atkārtoti rīkot 2002. gada 13. jūnija uzklausīšanu, piemērojot Regulu Nr. 17 un Nr. 1/2003 noteikumus, jo šī uzklausīšana, kurā dalībvalstu pārstāvji nebija piedalījušies, tika veikta atbilstoši šajā datumā spēkā esošajiem EOTK līguma noteikumiem. Turklāt lietām no C-85/15 P līdz C-89/15 P kopīgajā tiesas sēdē Komisija, atbildot uz Tiesas jautājumu, apstiprināja, ka paziņojums par papildu iebildumiem neattiecās ne uz faktiem, ne uz pierādījumiem, kas ir procesa priekšmets.

49 No minētā izriet, ka šajā lietā dalībvalstu pārstāvji nav piedalījušies uzklausīšanā par lietas būtību, bet ir piedalījušies tikai uzklausīšanā par EOTK līguma darbības izbeigšanās tiesiskajām sekām.

50 Saskaņā ar judikatūru, kas atgādināta šā sprieduma 36. un 37. punktā, ja lēmums ir pieņemts, pamatojoties uz Regulu Nr. 1/2003, procesam, kura beigās tiek pieņemts šis lēmums, ir jāatbilst šajā regulā paredzētajiem procesuālajiem noteikumiem, pat ja tas ir sācies pirms tās stāšanās spēkā.

51 Līdz ar to, pirms pieņemt apstrīdēto lēmumu, Komisijai, piemērojot Regulas Nr. 773/2004 12. un 14. pantu, bija jādod lietas dalībniekiem iespēja sīki izklāstīt savus argumentus uzklausīšanas laikā, uz kuru tā būtu uzaicinājusi dalībvalstu konkurences iestādes. Tādēļ nevar tikt uzskatīts, ka 2002. gada 13. jūnija uzklausīšana par lietas būtību ir atbildusi procesuālajām prasībām, kas attiecas uz lēmuma pieņemšanu, pamatojoties uz Regulu Nr. 1/2003.

52 Līdz ar to Vispārējā tiesa, pārsūdzētā sprieduma 148. punktā nospriežot, ka Komisijai nebija pienākuma pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas rīkot jaunu uzklausīšanu uzklausīšanas amatpersonas klātbūtnē, jo attiecīgajiem uzņēmumiem jau ir bijusi iespēja sniegt mutvārdu apsvērumus 2002. gada 13. jūnija un 30. septembra uzklausīšanu laikā, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

53 Kā secinājumu 56. un 57. punktā ir uzsvēris ģenerāladvokāts, ņemot vērā pēc attiecīgo lietas dalībnieku pieprasījuma sarīkotās uzklausīšanas, uz kuru saskaņā ar Regulas Nr. 773/2004 14. panta 3. punktu tiek uzaicinātas dalībvalstu konkurences iestādes, satura nozīmi procedūrās, kas paredzētas Regulās Nr. 1/2003 un Nr. 773/2004, šādas uzklausīšanas nerīkošana ir būtisku procedūras noteikumu pārkāpums.

54 Tā kā Regulā Nr. 773/2004 paredzētās tiesības uz šādu uzklausīšanu nav tikušas ievērotas, uzņēmumam, kura tiesības tādējādi ir tikušas pārkāptas, nav jāpierāda, ka šis pārkāpums tam nelabvēlīgi varēja ietekmēt procedūras norisi un apstrīdētā lēmuma saturu.

55 Tādējādi minētajā procedūrā noteikti ir pieļauts pārkāpums, neatkarīgi no iespējamām *Ferriere Nord* nelabvēlīgajām sekām, kas būtu varējušas izrietēt no šāda pārkāpuma (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 6. novembris, Komisija/*Éditions Odile Jacob*, C-553/10 P un C-554/10 P, EU:C:2012:682, 46.–52. punkts, kā arī 2016. gada 9. jūnijs, *CEPSA*/Komisija, C-608/13 P, EU:C:2016:414, 36. punkts).

56 No iepriekš minētā izriet, ka otrais *Ferriere Nord* izvirzītais pamats ir jāpieņem un tādēļ jāatceļ pārsūdzētais spriedums, un nav jāizvērtē nedz citi tās šajā pamatā izvirzītie argumenti, pieņemot, ka tie ir pieņemami, nedz arī pārējie apelācijas pamati.

Par prasību Vispārējā tiesā

57 Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 61. panta pirmo daļu, ja apelācijas sūdzība ir pamatota, Tiesa atceļ Vispārējās tiesas nolēmumu. Tā var pati taisīt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā, ja strīds ir izskatāmā stāvoklī.

58 Šajā gadījumā Tiesas rīcībā ir nepieciešamie elementi, lai pieņemtu galīgo lēmumu attiecībā uz Vispārējā tiesā iesniegto *Ferriere Nord* prasību atcelt apstrīdēto lēmumu.

59 Šajā ziņā pietiek norādīt, ka šī sprieduma 33.–55. punktā izklāstīto iemeslu dēļ apstrīdētais lēmums, ciktāl tas attiecas uz *Ferriere Nord*, ir jāatceļ būtisku procedūras noteikumu pārkāpuma dēļ.

Par tiesāšanās izdevumiem

60 Atbilstoši Reglamenta 184. panta 2. punktam, ja apelācijas sūdzība ir pamatota un Tiesa lietā taisa galīgo spriedumu, tā lemj par tiesāšanās izdevumiem.

61 Atbilstoši šā reglamenta 138. panta 1. punktam, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā saskaņā ar minētā reglamenta 184. panta 1. punktu, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā *Ferriere Nord* spriedums apelācijas tiesvedībā ir labvēlīgs un Vispārējā tiesā celtā prasība tika apmierināta, tad saskaņā ar *Ferriere Nord* prasījumiem Komisijai ir jāpiespriež segt savus un atlīdzināt *Ferriere Nord* tiesāšanās izdevumus gan pirmajā instancē, gan apelācijas tiesvedībā.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (devītā palāta) nospriež:

1) atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2014. gada 9. decembra spriedumu lietā *Ferriere Nord*/Komisija (T-90/10, nav publicēts, EU:T:2014:1035);

2) atcelt Komisijas 2009. gada 30. septembra lēmumu C(2009) 7492, galīgā redakcija, par EOTKL 65. panta pārkāpumu (COMP/37.956 – Betona stiegras – atkārtota pieņemšana), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas 2009. gada 8. decembra lēmumu C(2009) 9912, galīgā redakcija, ciktāl tas attiecas uz *Ferriere Nord SpA*;

3) Eiropas Komisija sedz savus, kā arī atlīdzina *Ferriere Nord SpA* tiesāšanās izdevumus, kuri radušies gan tiesvedībā pirmajā instancē, gan šajā apelācijas tiesvedībā.

[Paraksti]